

57. Tautas atbildības realitāte un irealitāte

Jautājums par tautas atbildību jau sen ir atrisināts. Tauta ir atbildīga par savu valsti un tās valdību.

Jautājums ir atrisināts Bībelē. Svētajos rakstos tauta pati izvēlās valdniekus, un tauta pati ir atbildīga par valdnieku rīcību. Par to speciāli norādīts Pirmajā Ķēniņu grāmatā. Dievs dod tautai tādus valdniekus, kādus tauta vēlē. Un tas nekas, ka Bībeles intelektuālā līdera Salamana pamācībās tauta raksturota ne visai glaimojoši: „Kad taisnie iet vairumā, tad ļaudis priecājas; ja turpretī valda bezdievis, tad tauta nopūšas” (Sp 29:2). Tātad tauta nav spējīga padzīt „bezdievi”. Tauta ir spējīga vienīgi „nopūsties”, sastopoties ar sliktu valdnieku. Visu izšķir tautas cilvēciskā kvalitāte: „Zemes grēku dēļ notiek daudz pārgrozību valdnieku un valstu starpā; bet ļaužu nopelnu dēļ, ja ļaudis ir gudri un prātīgi, valstis un valdnieki pastāv ilgi” (Sp 28:2).

Minētie neglaimojošie vārdi lietas būtību nemaina. Jautājums par tautas atbildību jau sen ir atrisināts teorētiski metafiziskā līmenī. Bībelē tautas atbildība ir iekomponēta pirmpamatu līmenī un par to nav jādebatē.

Bībeles tēze, ka tauta ir atbildīga par savu valsti un tās valdību, vienmēr ir kalpojusi kā aksiomātiskā konceptuālā direktīva. Tā tas ir bijis visos laikmetos un visos sociālajos kolektīvos, kuri respektē svētos rakstus. Interesanti ir ievērot, ka Bībeles tēzi ir respektējuši ne tikai ticīgie, bet arī ateisti, analizējot tautas atbildības problemātiku. Bez atsauksmes uz Pirmo Ķēniņu grāmatu neviens neiedrošinās apcerēt tautas atbildības problemātiku.

Neskatoties uz Bībeles iedibināto skaidrību, Rietumu (kristiānisma) civilizācijā tautas atbildība vienmēr ir bijusi līdz galam neatrisināta problēma. Visticamākais, tas ir tāpēc, ka sastopama zināma nekonsekvence tautas cilvēciskajā kvalitātē, par ko Bībelē norāda Salamans un kas reāli apstiprināties aizvadītajos divos gadu tūkstošos. Tautas cilvēciskās kvalitātes nekonsekvence ir spējīga būtiski koriģēt dzīves procesus. Respektīvi, ne vienmēr ir iespējams no tautas prasīt atbildību par savu valsti un tās valdību. Tas, pirmkārt.

Otrkārt, tautas cilvēciskā kvalitāte var būt tik zema, ka tauta nemaz nav spējīga nopietni pievērsties savas valsts un tās valdības kritiskam izvērtējumam, par ko vēsta visjaunākie politiskie notikumi Latvijas Republikā.

Treškārt, tautas atbildība kļūst ireāla masu komunikācijas (manipulācijas) laikmetā. Šajā laikmetā zinātniski barotā apziņas zombēšana ir ieguvusi totālu leģitimitāti. Tautas masas savas apziņas mākslīgo pārveidošanu atzīst par pelnītu godu. Ļaudis ar neviltotu baudkāri izturās pret zombēšanas galvenajiem instrumentiem – TV, presi, interneta ziņu portāliem. Ne velti nesen viens ģeniāls vīrs teica, ka mūsdienu cilvēks skatās tikai televizoru un ledusskapī. Mūsdienu cilvēkam interesē vienīgi TV saturs un ledusskapja saturs.

Skaidrs, ka tādā neveselīgā garīgajā atmosfērā naivi ir gaidīt no tautas masām pilnvērtīgu atbildību par savu valsti un tās valdību. Drīzāk nākas atzīt, ka tādā neveselīgā garīgajā atmosfērā cilvēki vairs nav spējīgi pat „nopūsties” par bezdievju prettautisko rīcību. Ļaužu masu sociāli politiskajai apziņai tik lielā mēra ir raksturīgs rosme, gribas, interešu trūkums un ļaužu masu sociāli politiskā apziņa ir tik sekla, ka nākas konstatēt apātijas un primitīvisma fundamentālismu mūsdienu sociuma garīgajā pasaulē.

Rietumu filosofija un zinātne par tautas atbildību līdz šim ir pateikusi ļoti maz. Var droši teikt – gandrīz neko nav pateikusi. Tā, piemēram, Rīgā 2004.gada 14.-15.septembrī notika ļoti neparastas tematikas starptautiskā konference „Grēku nožēlošana, piedošana, izlīgšana un atbildība”. Šajā interesantajā pasākumā par tautas atbildību tika nolasīts tikai viens referāts.

Rietumos par tautas atbildību plašāk sāka interesēties tikai pēc II Pasaules kara. Tas notika sakarā ar vāciešu atbildību par Hitlera valsts pastrādātajiem briesmu darbiem – nacistu nonākšanu pie varas, ebreju izcelsmes Vācijas pilsoņu vajāšanu, kara iesākšanu, Osvencimu, genocīdu pret vairākām tautām.

Rietumu civilizācijā gadu tūkstošiem vispār nebija pieņemts vērtēt valsts varu un valdniekus. Ļoti ilgu laiku tautas masu apziņā dominēja uzskats par valdnieku dievišķo izcelsmi, ko

nevienam nav tiesības apšaubīt. Daudzus gadsimtus funkcionēja pavalstniecības institūts – fiziskās personas juridiskā saikne ar valdnieku (karali, caru, hercogu), bet nevis valsti.

Tautas atbildības pakāpe vēsturiski mainās. Faktiski – palielinās. Jaunajos laikos, atsakoties no dogmas par valdnieku dievišķo izcelsmi, kā arī nomainot pavalstniecības institūtu ar pilsonības institūtu (pilsonību kā fiziskās personas konstitucionāli tiesisko statusu) visa atbildība par valsti un tās valdību tika mīli uzvelta laimīgajai tautai. Tādējādi gribot negribot formāli tika izpildīta Pirmajā Ķēniņu grāmatā iecementētā tēze. Savukārt XX gadsimtā tautas atbildības palielināšanos veicināja dzīves apstākļu uzlabošanās, masu izglītības līmeņa kāpums, planetārā mēroga informētība, sociālās un politiskās kompetences pieaugums, pateicoties mērķtiecīgi veiktajam apgaismības darbam par pilsoniskās sabiedrības būtību un sociāli politisko jēgu.

Bet tā tas bija pārsvarā līdz II Pasaules karam. XX gadsimta otrajā pusē strauji uzkundzējās tādi sociāli politiskie izdalījumi kā elites cinisms, visatļautība, noziegumu brīvība, tautas zombēšana. Arī šodien sociāli politiskie izdalījumi patīkami iztvaiko demagoģiskajā kombinācijā ar skaistajām frāzēm par tautas varu, demokrātiskumu, pilsonisko gribu, pilsoniskās sabiedrības interesēm. Tautas atbildības reālās iespējas fatāli izplēnē elites politiskās amoralitātes ugunsgrēkā. Politiskās demagoģijas, politiskās retorikas, politiskās nelietības liesmās Pirmās Ķēniņu grāmatas tēze pārvēršās vulgārā izsmieklā.

Kā zināms, jebkura nelietība nevar cerēt uz mūžīgiem panākumiem. Rietumu intelektuāļi laiku pa laikam elitei nepatīkami atgādina par tautas atbildību. Ņemot vērā vāciešu pieredzi, galvenokārt tiek pievērsta uzmanība tautas politiskajai atbildībai. Šajā ziņā ir konstatējama tāda pati aksiomātiskā aura kā Bībelē. Eksistē tikai viens viedoklis: tauta vienmēr ir politiski atbildīga par savu valsti un tās valdību. Izņēmumi nevar būt. Tautas politiskā atbildība nepazīst izņēmumus. Tauta vienmēr un visur ir politiski atbildīga par savu valsti un tās valdību.

Katrā ziņā nākas piebilst, ka mūsdienās (pēc II Pasaules kara) Bībeles formulējumi ir papildināti ar diviem jēdzieniem – „politisko” un „pilsonisko”. Lieta ir tā, ka mūsdienās tiek akcentēta ne tikai tautas politiskā atbildība, bet tiek diskutēts arī par pilsonisko atbildību. Mūsdienās saka, ka par valsti un tās valdību politiski ir atbildīgi attiecīgās valsts pilsoņi.

Valstī visu nosaka pilsoņi. Katrs pilsonis ir politiski atbildīgs par savu valsti un tās valdību. Tas ir tāpēc, ka katrs pilsonis rīkojās politiski, balsojot vēlēšanās. Politiski rīkojās arī tie pilsoņi, kuri demonstratīvi nepiedalās varas formēšanā.

Mūsdienu valstī nevar būt apolitiskums. Tas var būt vienīgi starp nepilsoņiem, kuri nedrīkst piedalīties varas formēšanā, kā tas, piemēram, ir LR. Tādējādi par LR kā valsti un tās valdību simtprocentīgi politiski atbildīgi ir LR pilsoņi. Tā reizē ir gan individuālā politiskā atbildība, gan kolektīvā politiskā atbildība.

Nav visai korekti apgalvot, ka par LR atbildīga ir latviešu tauta. Tādu apgalvojumu nepieļauj pilsonības institūta pastāvēšana, tautu sadalot divās politiski dažādās daļās – pilsoņos un nepilsoņos. Par LR politiskā atbildība gulstās tikai uz pilsoņiem, bet nevis tautu.

Protams, emocionāli politiskā sarunā var teikt, ka par LR ir atbildīga latviešu tauta. Jūtu izpausmes brīžos tā var teikt tāpēc, ka ļoti daudziem cilvēkiem valsts pilsonība asociējās ar pilsoņu etnisko piederību latviešu tautai. Turklāt mūsu dārgo naciņu barā ir modē kļūst par Latviju kā latviešu valsti. Provokācijas instinkta savircotie naciņu kļūst, saprotams, nav spējīgi atzīt, ka tādā gadījumā visa atbildība par šodienas dzīvi drosmīgi jāuzņemās latviešu tautai. Tas nevar būt patīkams lēmums. Latvijas vieta Eiropas valstu saimē latviešu tautai nedara labu slavu. Taču pats galvenais, ne tikai latvieši ir politiski atbildīgi par šodienas LR. Politiski atbildīgi ir visi LR pilsoņi, no kuriem nebūt visi ir latvieši.

Internetā pieejamā visjaunākā (01.07.2014) statistika liecina, ka LR pilsoņi, piemēram, ir 2 abāzi, 12 abhāzi, 19 afgāņi, 2 afrikāņi, 4 aguļi, 44 amerikāņi, 47 angļi, 1175 armēņi, 30295 baltkrieviski, 75 baškīri, 174 bulgāri, 7605 čigāņi, 10 čerkesi, 5990 ebreji, 15 dargīni, 33 dāņi, 2 evenki, 7 ēģiptieši, 2 flāmi, 173 grieķi, 7 kalmiki, 357642 krievi, 20 kubieši, 10 kumiki, 5 lazi, 169 lībieši, 1 nepālietis, 1 ņencs, 1 nagaibaks, 1 peruānis, 1 singālis, 1 šors, 1 tuvietis, 1 valonis, 1 kolumbietis. Arī viņi ir politiski atbildīgi par šodienas LR.

Ne visi Latvijā dzīvojošie latvieši ir pilsoņi. Pilsoņi ir 1293585 latvieši. Taču pie mums dzīvo arī viens latvietis „Latvijas bezvalstnieks”, 713 latvieši „nepilsoņi” un 1046 latvieši, kuriem oficiālajā statistikā ir piesprausts kaut kāds mistisks statuss - „Pārējie”. Tātad kopā 1760 latvieši nav politiski atbildīgi par LR.

Pēcpadomju gados Latvijas tautai ir lieliska „elite” – noziegumu brīvībā izlutināta kriminālā valdošā kliķe. Tā ļoti rūpīgi sargā tautu no politiskās atbildības par savu valsti un tās valdību. Sistemātiski tiek darīts viss iespējamais, lai tautai izzustu vēlēšanās iejaukties valsts lietās un tauta pārstātu apčubināt valsti un valdību.

Tā, piemēram, vēsturisko faktu kroplajā, terminoloģiski zinātniski kroplajā un literāri stilistiski kroplajā Satversmes preambulā nekas nav teikts par Latvijas tautas politisko atbildību. Preambulā nav minēts neviens no normālu cilvēku sabiedrībā principiālākajiem atbildības veidiem. Nav minēta ne kriminālā atbildība un politiskā atbildība, ne morālā atbildība un metafiziskā atbildība (atbildība Dievam). Toties nezin kāpēc ir klāstīts par Latviju kā „sociāli atbildīgu” valsti. Iespējams, pseidointelektuāļu aprindās modīgā sociālā atbildība Satversmē ir speciāli iesmērēta tāpēc, lai konstitūcijā iemūžinātu noziegumu brīvībā izlutinātās kriminālās valdošās kliķes vienu no vislielākajiem nacionālajiem noziegumiem – ievērojami mazāku pensiju maksāšanu par oficiāli noteikto iztikas minimumu, tādējādi ar savu „sociālo atbildību” apzināti paātrinot tautas izmiršanu saskaņā ar „pasaules valdnieku” klasisko mērķi iedzīvotāju skaita samazināšanā.

Visjaunākajā laikā uzmanības centrā ir Latvijas tautas cilvēciskā kvalitāte. Latvijas tautas lielākā daļa (apmēram 70%) grib pati ievēlēt Valsts prezidentu. To negrib pieļaut valdošā kliķe. Tā cilvēkus iemidzina ar dažādiem argumentiem. Saprotams, neviens atklāti nesaka, ka tauta ir muļķe un tai nevar uzticēt Valsts prezidenta ievēlēšanu. Valdošās kliķes dullums vēl nav sasniedzis tādu gradāciju, lai publiskajā telpā skaidri un gaiši parādītu ar pirkstu uz tautas cilvēciskās kvalitātes niecību.

Argumenti ir dažādi. Daži „politiķi” atrunājās ar radikālu pārmaiņu nepieciešamību. Esot jāraksta jauna konstitūcija un jāorganizē t.s. prezidentālā republika, maksimāli paplašinot Valsts prezidenta pilnvaras. Par tautas ievēlētu Valsts prezidentu esot vērts kustēties vienīgi tad, ja kardināli pārstrādājam valsts konstitucionāli tiesisko karkasu un valsts politiskās iekārtas karkasu.

Visnelietīgākie naciķu „politiķi” reti stulbi aizbildinās ar Krievijas agresiju. Tautai esot jāpagaida līdz tam laikam, kad vairs nepastāvēs Krievijas iebrukuma draudi.

Tas reizē izklausās gan idiotiski, gan smieklīgi. Tā var teikt vai nu patiešām smieklīgi aprobežots hominīds vai arī tāds hominīds, kurš vietējos cilvēkus uzskata par tipiskiem antiņiem. Sanāk, ka Krievijas iebrukumu var atturēt mūsu varenā Saeima, kurai ir dažādas prerogatīvas. Sanāk, ja Saeimas prerogatīvas uztic Latvijas tautai, tad Krievija tūlīt iebruks Latvijā.

Patiesībā viss ir pilnīgi savādāk. Ja, teiksim, Krievija zinās, ka Latvijā ir intelektuāli, politiski, morāli, psiholoģiski ļoti stipra tauta un Latvijā reāli eksistē pasionāra un monolīta pilsoniskā sabiedrība, tad Kremlim nāksies uzmanīgi rēķināties ar tik dzelžaini stipru sabiedrību. Tautas spēka noniecināšana un mazināšana īstenībā ir ļoti izdevīga katram, kurš vēlas iebruks Latvijā. Pret oficiālajos krēšlos sēdošajiem tautas spēka noniecinātājiem un mazinātājiem nepieciešams izturēties kā pret valsts nodevējiem. Par to nevar būt ne mazāko šaubu.

Izvēloties argumentus, tomēr tiek paklusām parādīts ar pirkstu uz tautas cilvēciskās kvalitātes niecību. Tā tas nepārprotami jūtams tajos risinājumos, kuros „politiķi” baida ar tautas nespēju ievēlēt „īsto” Valsts prezidentu. Ja tautai atļaus ievēlēt Valsts prezidentu, tad iznākumu neviens nespējot garantēt un valsts visaugstākajā krēslā varot nonākt pat kāds no „opozīcijas” (piemēram, Ušakovs). Taču, noprotams, vienotā vienotība visvairāk baidās no Lemberga ievēlēšanas.

Lai tautu pieradinātu pie „īstajiem” Valsts prezidenta kandidātiem, valdošā kliķe enerģiski „piarē” vairākus potenciālos ielikteņus no latviešu superpelēcīgo superkadru superkolekcijas. Stratēģiskais mērķis nav mainījies, – obligāti ir jāsaglabā latviešu valdošās kliķes pelēcīgi aprobežotā un nacionāli nelietīgā diktatūra. Tāpēc „īstie” varētu būt Piebalgs, Levits, Āboltiņa, Vīķe-Freiberga. No minētajiem superkadriem pēdējie trīs ir „vienmēr gatavi”, kā kādreiz zvērēja

kādā zvērastā. Piebalgs, kā parasti, „lauzās”. Viņš savā laikā „lauzās” un tūlīt negribēja sēsties izglītības ministra krēslā.

Bet kas ir politiskā atbildība, ko mūsu valdošā kliķe nacionāli patriotiski tiecās atņemt Latvijas tautai? Uz šo jautājumu pagaidām nevar būt teorētiski dziļa un zinātniski perfekti izstrādāta atbilde. Rietumu politoloģijā koncepts „politiskā atbildība” ir ļoti vāji izstrādāts.

Loģiski ir saprotams, ka politiskā atbildība attiecas uz politiskajiem subjektiem (valsts varas institūtiem, pilsoņiem) un viņu atbildību. Par politisko atbildību noteikti liecina politiķu reālo darbu atbilstība pirmsvēlēšanu solījumiem. Politiskā atbildība ir arī opozīcijas atbildība, kritizējot un graužot varu. Politiskā atbildība ir pilsoņu atbildība par savu politisko izvēli varas formēšanā. Katrs pilsonis kopā ar citiem pilsoņiem politiski atbild par varas kapacitāti.

Varas politiskā atbildība ir organiski vienota ar tautas spēku, jo katra vara var balstīties tikai uz to spēku, kas šo varu ir radījis. Tātad vara var balstīties tikai uz tautas jeb, precīzāk sakot, valsts pilsoņu spēku. Un, lūk, šajā ziņā sākās problēmas.

Fenomens „valsts pilsoņu spēks” sagādā vairākas problēmas. Problēma ir šī spēka cilvēciskā kvalitāte. Problēma ir šī spēka mentālās ietekmēšanas (zombēšana) efektivitāte. Problēma ir varas objektīvās tiesības ņemt vērā šī spēka reālo cilvēcisko kvalitāti. Problēma ir tas, kādā veidā vara izmanto tik tikko minētās objektīvās tiesības.

Izmantojot objektīvās tiesības, varai ir divas iespējas: (1) paaugstināt valsts pilsoņu spēka cilvēcisko kvalitāti, izglītojot, audzinot un ideoloģiski orientējot ļaužu masas; (2) ciniski izmantot un apzināti pazemināt valsts pilsoņu spēka cilvēcisko kvalitāti, lai maksimāli izskaustu gribu kontrolēt varu.

Lieki ir paskaidrot, kas ir noticis pēcpadomju Latvijā.

Jā, nav noliedzams, aizvadītajos gadu desmitos pie mums ir bijusi zināma kņada, slavējot pilsoniskās sabiedrības veidošanas projektus. Pilsoniskās sabiedrības veidošanas gados ir priecīgi sadalīti daudzi miljoni. Medijos ir publicēti trekni materiāli par pilsonisko sabiedrību. Taču rezultāts ir nulle. Latvijā nav pilsoniskā sabiedrība. Valsts pilsoņu spēks ir līdzvērtīgs nullei.

Izskaidrojums neprasa prāta milzīgu piepūli. Pie mums kņada ap pilsonisko sabiedrību vienmēr ir bijusi Rietumu ākstīga atdarināšana bez pienācīgas izpratnes un patiesas ieinteresētības. Nav grūti ievērot, ka tās mūsu „domnīcas”, kuras joprojām turpina čivināt par pilsonisko sabiedrību, nemaz īsti neizprot čivināšanas priekšmetu. Nav izslēgts, ka apgaismojošais un ideoloģiskais diskurss par pilsonisko sabiedrību jau no paša sākuma tika apzināti iemudžināts čivināšanā, pilsoniskās sabiedrības veidošanā pielaižot tikai pirmā kursa pirmā semestra mēnessērdzīgākās meitenītes un mēnessērdzīgākos puisiļus. Domāju, nav vajadzīgs plaši atgādināt, ka Rietumos pilsoniskā sabiedrība jau sen nevienam tā īsti nav vajadzīga. Rietumos ir vajadzīgs, lai pilsoniskā sabiedrība nemaisās pa kājām ne nacionālajai valdībai, ne transnacionālo monstros īpašniekiem.

Internetā var lasīt mūsu „politiķu” smalkos priekšstatus par pilsonisko sabiedrību. Piemēram, šādus priekšstatus: (1) „Pilsoniskā sabiedrība ir demokrātiskas valsts balsts, kas sastāv no politiski apzinīgiem, patstāvīgi domājošiem un ekonomiski neatkarīgiem indivīdiem, kuri bauda rīcības un izvēles brīvību, apzinās savas sociālpolitiskās un ekonomiskās intereses un mērķtiecīgi ietekmē sabiedriskos procesus”. (2) „Pilsoniskā sabiedrība ir saikne starp indivīdiem valstī ārpus valsts pārvaldes struktūras ietvariem (horizontāla saistība)”. (3) „Mēs vēlamies redzēt spēcīgi attīstītu pilsonisku sabiedrību, kas zina savas tiesības un pienākumus. Sabiedrība, kas izsaka savu viedokli, ietekmē lēmumus un aktīvi piedalās valsts dzīvē, kas vēlas palīdzēt attīstīt labklājību un pieprasa atbildību no politiskās elites un savas partijas”. (4) „Pilsoniskā sabiedrībā ikkatram cilvēkam ir pietiekami daudz iespēju un vēlmju attīstīt sevi un darboties pašas sabiedrības labā. Par pilsonisku var uzskatīt tādu sabiedrību, kas ir demokrātiska un funkcionē saskaņā ar kristīgās ētikas un universālām morāles normām”. (5) „Demokrātiskas valsts sabiedriskais pamats ir brīva un labi organizēta pilsoniskā sabiedrība”.

Citātos ir minēts viss kaut kas, bet nav minēts pats galvenais – politiskā atbildība. Pilsoniskā sabiedrība bez politiskās atbildības ir tukša skaņa un bezjēdzīga vāvuļošana. Skaisti, bet ļoti tukši ir vārdi par „politiski apzinīgiem, patstāvīgi domājošiem un ekonomiski neatkarīgiem indivīdiem”, „horizontālo saistību”, „kristīgo ētiku un universālām morāles normām”.

Mūsu „politiķu” haotiskie un neprecīzie priekšstati par pilsonisko sabiedrību mudina sūras pārdomas. Nākas sūri domāt, lūk, par ko. Ja jau tādi neprecīzi priekšstati par pilsonisko sabiedrību ir mūsu „politiķiem”, tad neko precīzāku nevar prasīt no ierindas pilsoņiem. Tāpēc uzdrošinos atklāti jautāt: varbūt ir pareizi, ka „elite” Latvijas tautai neļauj ievēlēt Valsts prezidentu? Varbūt mūsu „elite” rīkojās nacionāli saprātīgi?

Jautājumi ir nopolitkorekti. Objektīvi pamatoti jautājumi reti ir politkorekti jautājumi. Bet tāpēc nekļūst vieglāk. Vieglāk kļūtu tad, ja eksistētu stabila ticība par „elites” turpmāko rīcību. Proti, stabili varētu paļauties uz to, ka „elite” savā turpmākajā darbībā pašizliedzīgi centīsies paaugstināt tautas (valsts pilsoņu spēka) cilvēcisko kvalitāti, sirsnīgi glāstoši izglītojot, audzinot un ideoloģiski orientējot Latvijas ļaužu pamulķās masas. Taču grūtsirdīgā nepieciešamība pie mums vārdu „elite” likt pēdējās likvidē jebkādu optimistisko cerību piedzīvot labākus laikus. Bez elites nav iespējams piedzīvot labākus laikus. Bez elites labākus laikus piedzīvos vienīgi mūsu svētā „elite”.